

JOKKMOKK

Det är marknad första torsdagen - lördagen i februari månad, varje år. Så har det varit sedan år 1605, kanske för att en supernova just det året lyste upp den gnistrande januarihimlen.

Vi firar marknad när solen, ljuset och människorna återvänder.

Jokkmokks marknad – en spännande historia under århundraden.

MARKNAD

När kung Karl IX kom in i historien tog han efter resan i sitt Nordland fasta på handelstraditionen där. Den stora skatteomläggningen 1602 innebar att samerna fick betalt i mat för sina skinn. Det var ofta samma mat som betalats i skatt tidigare. Effektiviseringen premierade fogden per gjort inköp och nordlandens marker delades upp mellan samerna så att alla hade så mycket att de klarade sig bra, fast inte mer. Den samiska exportproduktionen var en statsangelägenhet av rang och därför kunde handelshuset i syd byggas i sten.

Redan från den första marknaden i Jokkmokk har det även hållits ting; ett konsekvent kungligt beslut. Ärenden har dryftats och lag efterlevts. Den same som också nötte kyrkbänken dagarna innan tingen tog ett officiellt noterat steg och blev därför ofta vald till nämndeman. På så sätt har lokal rätt och hållning i århundraden tolkat svensk lag i nordliga verkligheter.

Människor möttes på marknaden, ibland efter en resa tvärs över älvdalarna. Renarna hölls att beta strax intill. Unga par kunde vigas. Barnen lekte ikapp. Någon snubblade i snön. Hundarnas utsvultna parande roade alla.

Under alla år, under all denna tid har Jokkmokks marknad stått för en mänsklig hållning, stil, öppenhet och ett välkommande.

En ung människa på 2000-talet kan kanske finna anledning att dröja lite vid tanken på det arv som finns i Jokkmokks marknad, på det goda i hembygden, på det goda som vi med all rätt kan visa oss stolta över.

Vinterlandet

De som skrivit våra historiska källor om trakterna runt Jokkmokk och Nordlanden har gjort det på sitt för trakten nya språk och för sina läsare. Vad som då är utmärkande gemensamt i beskrivningarna av människorna här är just trivseln.

Vi saxar ett sentida och exemplifierande klipp ur Stockholmsposten år 1773. Efter ett nordligt marknadsmöte långt hemifrån skriver resenären: - *Vi igenkänna vårt släkte och finna att människan av naturen vill leva i societet och inbördes släktskap; vi finna tydligen att människosläktets förnöjelse är som störst där höghet och prakt alldeles nedlägges och vi i dess ställe erkänna varandra för jämlikar.*

Nu firar vi marknad!

De mij gal bierrgip!

Det har varit folk i Jokkmokkstrakten sedan urminnes tid, det vill säga tiden efter den senaste istiden. Det betyder att här i trakten har det vistats människor i mer än sju tusen år. Det är en lång tid. De som fanns här var rörliga och de lämnade nästan ingenting efter sig. Boningarna var gjorda av material som trä och skinn. Nästan allt är borta och vi undrar hur de hade det.

Närmare vår tid och 400 år före den första marknaden i Jokkmokk, på 1200-talet, vet vi från skriftliga källor att människorna träffades och bedrev handel här i norra Skandinavien inland, med växlande marknadsplatser. De höll sig ibland runt Östersjön där somrarna var varma och fisken var lämplig att torka. Fångstmarkerna västerut gav föda åt familjegrupperna som rörde sig där. Från nuorjogádde, sälstranden vid Västersjön, det som nu kallas Norge, kom olika varor, som torrskinka och ostar. Nyheter bars från sjöfarande. När människorna möttes bytte de nödvändigheter.

Birkandet, handlandet, gjordes ibland på kredit, det var ju inte alltid som bytesvärden fanns tillgängliga. Trots det blev det avslut. Då sa köparen; – *De mij gal bierrgip*, alla talade ju samiska; – *Nu klarar vi oss!*

För att minnas affärerna tillverkades en karvstock, oftast av björk. En platt yta skapades på träbiten, bomärken och tecken för och antal av varuslagen karvades in. Därpå klövs birken på längden. När de träffades igen, kanske året efter, lades birken ihop. Elegant.

Förtroendet mellan människor härdades. Landshandlare och folk, birkarlar och samer knöts samman för livet.

Kunglig närvaro

Vid tiden för den första marknaden i Jokkmokk var Sverige ett fattigt land i krig. Tio tusen svenska soldater lämnade de åren sina själar för vinden på främmande slagfält. Exportprodukter som gav plus i handelsbalansen behövdes. Att säkra skinnhandeln i norr blev därför nationellt prioriterat.